

2006-10-25

Sveavägen 57-59
Box 350, SE-101 26 Stockholm, Sweden

Riksförbundet för sexuellt likaberättigande
The Swedish federation for Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Rights
Member of International Lesbian and Gay Association (ILGA)

Förbundskansli
+46 8 50 162 900
forbund@rfsi.se

Hemsida
www.rfsi.se

Skolverket
Att: Mona Bergman
106 20 Stockholm

Yttrande över Skolverkets förslag till allmänna råd till *Lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever*

Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL) har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter på Skolverkets förslag till allmänna råd och rekommendationer till *Lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever*.

Härmed lämnar vi följande synpunkter:

Sammanfattning

RFSL tycker överlag att de förslagna råden och rekommendationerna är bra. Vi anser dock att diskriminering på grund av kön bör tydliggöras för att uppmärksamma diskriminering och kränkande behandling av transpersoner. Vi vill även uppmärksamma hur föräldrar, särskilt i frågan om barn som är homosexuella, bisexuella och transpersoner, inte alltid fungerar som stöd, utan kan även bidra till problem i fråga om diskriminering och kränkande behandling.

Synpunkter

Andra aktuella begrepp

Förslag på tillägg, s 4

Sexism: betraktelse- eller handlingssätt som innebär diskriminering på grund av kön. Med kön avses enligt svensk lag det kön som registrerats för en person vid födelsen eller det kön som senare fastställts för henne eller honom.

All diskriminering och kränkande behandling som sker mot en individ, vars könsidentitet och/eller könsuttryck skilja sig från normen för det kön som registrerats för personen vid födseln, bör konsekvent förebyggas och motverkas.

RFSL förslår att under stycket *Andra aktuella begrepp* lägga till en skrivning av begreppet sexism och däri en skrivning av vad som avses med kön. Detta för att tydliggöra att diskriminering på grund av kön även avser transexuella, som omfattas av lagen. Vilket inte alltid är allmänt känt. Transexualism har både inom EG-rätten och i svensk rätt ansetts vara en fråga om könstillhörighet och inte om sexuell läggning. Transexuella personer har därmed skydd mot diskriminering i lagen (se diskrimineringskommitténs betänkande, SOU 2006:22)

RFSL har även valt att föreslå en skrivning som även innefattar övriga personer som innefattas i samlingsbegreppet transpersoner. Vi anser inte att definitionen och synen på kön bör begränsas till det biologiska eller senare juridiska fastställda kön, utan definitionen bör ta sin utgångspunkt i individens egna upplevelse och självbild av sin könsidentitet och sitt könsuttryck. Ingen människa ska behöva bli diskriminerad, kränkt, trakasserad och illa behandlad på grund av att personen inte passar in i normen för vad som uppfattas som en ”riktig” (kvinnlig) tjej och en ”riktigt” (manlig) kille.

Vad är kränkande behandling

Förslag på tillägg, s 4

Ansvar för att inhämta kunskap i frågan och att analysera verksamheten åligger skolans ledning.

Under avsnittet om *Vad är kränkande behandling* vill RFSL ha en tydligare skrivning om vems ansvar frågan om kunskap om ”*vad som påverkar uppkomst av kränkningar... för att kunna granska och analysera den egna verksamheten.*” RFSL förslår att en mening läggs till i slutet av stycket för att tydliggöra ansvarsrollen.

Förslag på tillägg, s 5

”Ett aktivt jämställdhets- **och genus**arbete liksom kunskap om hur de olika faktorer sammantaget påverkar situationen är av stor vikt vid arbetet att motverka kränkningar.”

I sista stycket under samma avsnitt (s 5), anser RFSL att det är viktigt att även inkludera kunskap om genusrelationer då det ger en bredare förståelse av hur olika faktorer samverkar och påverkar situationen. Det finns en bred genusforskning att tillgå och även om området inte omfattas av jämställdhetslagen, anser vi att det borde vara en naturligt verktyg att använda sig av vid kunskapsinhämtning och analys. Vi förslår att genus läggs till i ovan mening.

Synpunkter, s 6

På s 6, andra stycket, tas frågan upp om att hur ”varje verksamhet utformar [likabehandlings]planen utifrån sina behov för att den skall kunna fungera på ett ändamålsenligt sätt.” RFSL förstår intentionen med skrivelsen men vill ändå passa på att poängtera risken med hur synsättet *utifrån egna behov*

kan misstolkas. För vissa individer (inom skolpersonalen) kan tolkningen bygga på en föreställning om att vissa former av diskriminering och kränkande behandling inte förekommer inom den specifika skolmiljön, dvs. att problem inte finns ”här” och därmed inte finns inte behoven för åtgärder. Likartat tankesätt om att alla behandlas lika och därmed existerar inga problem är ett förekommande synsätt, som även bekräftas av HomO:s rapport *Alla är lika för mig!* (2005) om socionomutbildningar.

Synpunkter, s 7

På s 7, beskrivs vikten av positiv bekräftelse i relation med andra barn, elever och vuxna för att känna sig omtyckt samt känna gemenskap och samhörighet. RFSL instämmer i vikten av bekräftelse men vi vill utöver det som tagits upp betona vikten av bekräftelse när det kommer till gruppen transpersoner. Lagen i sin nuvarande form inkluderar endast transexuella (under kön), dock förslår diskrimineringskommittén att könsidentitet ska ingå som en egen diskrimineringsgrund och därmed innefatta alla transpersoner.

RFSL förslår ingen ny skrivning men vill ändå betona vikten att bli bekräftad utifrån sin självupplevda könsidentitet och sitt könsuttryck är starkt avhängande för transpersoners psykiska hälsa (se gärna FHI:s rapport om *HBT-personers hälsosituation*, A 2005:19 samt *Hälsa på lika villkor?*, 2006:08). Detta gäller särskilt om den upplevda könsidentiteten inte överensstämmer med den som blivit tilldelats vid födsel samt om barnet eller elevens könsuttryck inte överensstämmer med traditionella manliga och kvinnliga könsuttryck (t.ex. en manhaftig tjej eller en kvinnlig kille).

Förslag på tillägg, s 8

Varje verksamhet bör se över på vilket sätt som de egna strukturerna och arbetssätten, <i>i förhållande till strukturer och normer i samhället</i> , gynnar eller försvårar demokratiska och jämlika relationer.
--

Den är positivt att den begränsade effekten av individriktade åtgärder uppmärksammas (s 8, tredje stycket) men RFSL menar att det inte räcker med att bara se på de egna strukturerna och arbetssätten utan att verksamheten bör ses inom ramen för samhällliga normer och värderingar som påverkar. Särskilt viktigt är det att sammankoppla frågor om kön, genus och sexuell läggning till heteronormativitet¹. RFSL förslår att samhällsstrukturer och normer skrivs in för att påminna om vikten av en breddare förståelsekontext.

Förslag på ändring, s 9

Det är viktigt att ledningen och personalen är uppmärksam på om barn och elever upplever sig kränkta av någon vuxen i verksamheten.

RFSL läser skrivningen om att det ”Är viktigt att (...) barn och elever upplever sig eller är kränkta (...)” på ett sådant sätt som om att barnet eller elevens upplevelse ifrågasätts utifrån huruvida deras upplevelse är en kränkning eller inte. Vi anser att sådan skrivning, i och med ett ifrågasättande, förminskar barnet eller elevens faktiska upplevelse. Vi förslår därför en enkel strykning av *eller är* i meningen för att undvika den nuvarande tolkningen av texten.

Samma konsekvensändring, enligt ovan, förslår vi i första meningen i sista avsnittet på s 9, så att meningen lyder:

”Så snart någon i verksamheten misstänker eller får kännedom om att ett barn eller en elev *har* blivit utsatt för diskriminering, trakasserier (...)”

¹ Med heteronormativitet menar vi de förväntningar som finns på hur tjejer respektive killar ska vara, att det bara är möjligt att vara antingen kille eller tjej, samt att det naturliga är att tjejer blir kära i och attraherad av killar och tvärtom.

Läs gärna mer i *BRYT! Ett metodmaterial om normer i allmänhet och heteronormer i synnerhet* (RFSL Ungdom och Forum för levande historia 2006)

Förslag på ny skrivning, s 9, under avsnittet *Kommentar*

I de flesta fall fungerar föräldrar som stöd i sammanhang då ett barn eller en elev blir kränkt eller diskriminerad, dock i vissa fall av diskriminering och kränkande behandling är inte detta alltid fallet. Föräldrar kan, i de fall de inte accepterar sitt barns sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck, vara en del av problemet och det utanförskap och utsatthet barnet eller eleven upplever. Det är i de fallen extra viktigt att skolan går in som ett stöd åt det utsatta barnet eller eleven ifråga. Skolan har ett ansvar att skydda barnet eller eleven och föra en dialog med föräldrarna, dock enbart om det inte utsätter barnet för ytterligare kränkningar. Är barnets eller elevens sexuella läggning, könsidentiteten och/eller könsuttryck inte är känd för föräldrarna får inte skolan berätta det utan barnet eller elevens medgivande.

RFSL vill genom att lägga till ett nytt stycke under kommentarer för hantering av diskriminering och kränkande behandling uppmärksamma skolpersonal på att föräldrar i en del fall inte alltid fungerar som stöd och hjälp när barn eller elever är utsatta på grund av sin sexuella läggning, könsidentitet och/eller könsuttryck.

Sören Andersson
Förbundsordförande

Annica Ryng
Förbundshandläggare